ВІДДІЛ ОСВІТИ ФАСТІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
РАЙОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

Всеукраїнський конкурс

«Шкільна бібліотека – 2017»

Номінація

«Бібліотека - виховний простір навчального закладу»

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КРАЄЗНАВЧО-ПОШУКОВОЇ РОБОТИ У ШКІЛЬНІЙ БІБЛІОТЕЦІ

З досвіду роботи бібліотекаря
Великомотовилівського
НВО « ЗОШ І-ІІІ ступенів-
дитячий садок» Фастівської
районної державної адміністрації
Київської області
Сердюк Лариси Вікторівни

2016

З М І С Т

Анкета……3

Паспорт бібліотеки……...…4

Вступ ……..…….…….....6

Розділ І. Аспекти використання краєзнавчо-пошукової роботи у шкільній бібліотеці……8

1.1. Поширення краєзнавчих знань в шкільній бібліотеці……..……..…...9

1.2. Значення етнографічних досліджень у краєзнавчій роботі……..... 13

1.3. Практичне використання краєзнавчої роботи в бібліотеці…….…....14

1.4. Значення роботи з краєзнавчою літературою ……..……..…15

Розділ ІІ. Проектна технологія під час проведення краєзнавчої роботи ….17

Розділ ІІІ. Використання краєзнавчого матеріалу на уроках історії……19

Розділ IV. Використання ІКТ у процесі краєзнавчої роботи…….….21

Висновки…….…..24

Список використаних джерел……..…25

Додатки…….…27

АНКЕТА УЧАСНИКА

Сердюк Лариса Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

I. Загальні відомості про учасника

1.1.Посада бібліотекар

1.2. Місце роботи (повне найменування навчального закладу/установи) Великомотовилівське навчально-виховне об'єднання « Загальноосвітня школа I-III ступенів -дитячий садок» Фастівської районної державної адміністрації Київської області

1.3. Освіта вища

1.4. Спеціальність за освітою менеджер, картограф, географ, викладач

1.5. Контактний телефон (098)2976353

1.6. Електронна пошта Serduk70@ukr.net

1.7. Web-сторінка школи/бібліотеки: http://www.vm-school.org.ua/

II. Відомості про трудову діяльність:

2.1. Стаж роботи на займаній посаді 2 роки

2.2. Бібліотечний стаж 2 роки

2.3. Кваліфікаційна категорія вища

2.4. Нагороди, відзнаки (за наявності) грамоти відділу освіти Фастівської РДА, диплом лауреата II (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека-2013» з номінації «Методист-порадник».

III. Методичні розробки (за наявності)) Методична розробка «Виховання компетентного читача». Автори Сердюк Л.В., Голомоза Л.М Схвалена науково-методичною радою КОІПОПК (протокол №3 від 25.04.2013), представлена на обласній виставці «Освіта Київщини: творчі здобутки, перспективні педагогічні ідеї та технології».

IV. Проблема, над якою працює учасник (за наявності) Аспекти використання краєзнавчо-пошукової роботи у шкільній бібліотеці.

V. Перелік публікацій (за наявності) _____

VI. Участь у семінарах, конференціях тощо участь у районних, обласних семінарах, конференціях, вебінарах

ПАСПОРТ

бібліотеки Великомотовилівськогонавчально-виховног об'єднання

« Загальноосвітня школа I-III ступенів-дитячий садок» Фастівської районної державної адміністрації Київської області

(повне найменування навчального закладу)

Войналович Сергій Анатолійович

(прізвище, ім'я, по батькові керівника навчального закладу)

I. Загальні відомості

1.1. Завідувач бібліотеки **Сердюк Лариса Вікторівна**

1.2. Місце знаходження бібліотеки (поверх) другий

1.3. Контактний телефон 47-3-24

1.4. Електронна пошта бібліотеки

1.5. Web-сторінка бібліотеки:

II. Матеріально-технічні умови діяльності бібліотеки:

2.1. Загальна площа бібліотеки 58,24 м²

2.2. Абонемент наявний

2.3. Читальний зал поєднаний з абонементом

2.4. Наявність книгосховища для навчального фонду наявний

2.5. Оргтехніка комп'ютер

2.6. Вихід в Інтернет так

III. Основні показники діяльності бібліотеки:

3.1. Основний бібліотечний фонд (без урахування підручників) 14409 шт

3.1.1. Книги та брошури

3.1.2. Періодичні видання (всього) 3

3.1.3. Для учнів 1

3.1.4. Для вчителів 1

3.1.5. Для бібліотечних працівників 1

3.2. Фонд підручників 3480 шт.

3.2.1. Для учнів 1-4-х класів 556 шт.

3.2.2. Для учнів 5-9-х класів 1252 шт.

3.2.3. Для учнів 10-11-х класів 1672 шт.

IV. Робота з користувачами:

4.1 Загальна кількість користувачів (станом на 01.09.2016) 236 читачів

4.1.1. Учні 192.

4.1.2. Вчителі 22

4.1.3. Батьки 15

4.1.4. Представники місцевих громад, інші 7

4.2. Загальна кількість відвідувань **3056**

4.3. Кількість книговидач **3168**

V. Інформаційна робота:

5.1. Заходи з формування інформаційної, бібліотечно-бібліографічної, читацької культури учнів інформаційні дні, тижні, книжкові виставки, проектна краєзнавча діяльність, голосні читання, присвячені пам'ятним датам, етнографічні ігри.

5.2. Інші заходи участь у позакласній роботі школи, екскурсії, бібліотечні квести, літературний туризм.

5.3. Виставкова діяльність «Трагічні події 1932-1933 рр.», «Літературні казки», «Дивосвіт рідної природи», «З духовної скарбниці народу», «Козацькому роду нема переводу», «Література нашого краю», «Едвард Руліковський — піонер етнографії Київщини».

Керівник навчального закладу _____ С.А.Войналович

Вступ

«Згадайте предків своїх,
щоб історія перед вами не згасла»
О.Кобилянська

Нема в людини місця дорожчого, ніж те, де вона народилась, землі, на якій зросла… Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, необхідно вивчати його історію, мову, культуру. У зв'язку з цим одним з пріоритетних напрямів патріотичного виховання молоді є краєзнавство. Саме краєзнавча робота посідає важливе місце в діяльності шкільної бібліотеки з тим, щоб за допомогою краєзнавчих матеріалів сприяти вихованню у молоді патріотизму, національної свідомості, високої моральності. Цими міркуваннями обумовлена **актуальність** вибору **теми роботи.**

Бібліотечне краєзнавство – складова частина загального краєзнавства, особливості якого обумовлено специфікою бібліотечної справи. Його мета – виявити, зібрати і надати для використання всі матеріали, пов'язані за змістом з певною місцевістю, яка для її населення є рідним краєм; забезпечити бібліографічну інформацію за допомогою цікавих форм і методів популяризації краєзнавчої літератури; залучати учнів до активного пізнання рідної землі.

Отже, **мета роботи** – продемонструвати на прикладах з досвіду роботи бібліотеки школи, як завдяки різним формам і методам краєзнавчої роботи, співпраці з вчителями: істориками, філологами, мистецтвознавцями, а також вмінню працювати з різноманітними інформаційними джерелами: друкованими, звуковими та на електронних носіях, вмінню критичного й творчого мислення, можна популяризувати краєзнавчі дослідження для різнобічного розвитку особистості, становленні його національної свідомості, вихованні гідності і справжнього патріотизму.

Досягнення поставленої мети передбачає розв`язання таких **завдань:**

- теоретично обґрунтувати доцільність застосування в роботі з читачами та бібліотечній роботі елементів краєзнавчої роботи:

– інтерактивних технологій,

– ігрових технологій,

– технології розвитку критичного мислення,

– проектної технології;

на практиці дослідити ефективність їх застосування;

–розвивати пізнавальні здібності, творчий потенціал учнів через впровадження елементів краєзнавства;

– продемонструвати спектр організаційних заходів, направлених на формування в учнів навичок незалежного бібліотечно-інформаційного користувача та розвиток духовності учнів;

– поділитися досвідом бібліотеки з педагогами та бібліотекарями району.

В краєзнавчій роботі спираюсь на бібліографічні, довідкові, архівні джерела краєзнавства, активно використовую їх в роботі з читачами.

Саме краєзнавча діяльність дозволяє зробити бібліотеку особливим центром територіальної громади. Бібліотека не тільки збирає і зберігає краєзнавчі документи, але й здійснює інформаційне забезпечення цього напряму.

Основними напрямками краєзнавчої роботи є: інформаційний, освітній, культурно-просвітницький, інтелектуально-дозвілевий.

При здійсненні краєзнавчої діяльності сформовано краєзнавчий фонд, який включає в себе:

- матеріали, пов'язані з даним регіоном своїм змістом, у т.ч. присвячені видатним діячам краю;
- місцеві твори друку, книги уродженців даної території (незалежно від місця видання);
- твори про край - видані як у певному регіоні, так і за його межами.

Зміст краєзнавчої роботи бібліотеки визначається такими основними складовими частинами: формування краєзнавчого фонду, створення довідкового апарату, широка популяризація краєзнавчих видань та наявність краєзнавчої специфіки в оформленні бібліотеки.

І. Аспекти використання краєзнавчо-пошукової роботи у шкільній бібліотеці

Краєзнавство є одним з провідних напрямків діяльності бібліотеки, і це – характерна риса нашого часу, коли українське суспільство приділяє значну увагу вихованню патріотизму, знанню вітчизняної історії та літератури.

Бібліотечне краєзнавство має провідні напрями.

Перший (головний) напрям передбачає формування й ефективне функціонування систем краєзнавчої діяльності бібліотеки. Суть його полягає у формуванні та вивченні інформаційно-бібліографічних ресурсів краєзнавчої тематики та їх активного використання читачами.

Другий напрям бібліотечного краєзнавства – здійснення пошуково-практичної дослідницької діяльності бібліотеки.

Третій напрям бібліотечного краєзнавства – це вивчення рідного краю, пошуки нових відомостей, оформлення їх у вигляді літописів, статей, повідомлень.

В краєзнавчій роботі спираюсь на бібліографічні, довідкові, архівні джерела краєзнавства, активно використовую їх в роботі з читачами.

В нашій школі створений музей, в якому знаходяться матеріали, що стосуються нашого села та навчального закладу: фотографії, картини, предмети одягу та вжитку, музичні інструменти, книги, альбоми, окремі статті з періодичних видань, реферати та інше. Важливою функцією музею є пропаганда краєзнавчих знань серед школярів і населення.

Шкільний музей дає можливість учителям, класним керівникам використовувати у виховній роботі цінний місцевий матеріал для проведення різноманітних заходів з виховання майбутніх патріотів України. Для більш повного розкриття фонду і донесення книг, задоволення інформаційних потреб користувачів у нашій бібліотеці організовано відкритий доступ до фонду. Широке і всебічне розкриття книжкового фонду, інформація для учнів та вчителів про наявність в бібліотеці книг та статей з газет та журналів з усіх галузей знань здійснюється за допомогою правильної розстановки фонду згідно ББК, а також весь бібліотечний фонд для виявлення в ньому

краєзнавчих аспектів та краєзнавчі фонди виділяються із загального фонду на окремі полиці:

« Знай, люби, бережи», «Мій рідний край – моя земля», «Цікавим про цікаве», «Ми маємо про це пам'ятати», «Історичні постаті», «У світі пригод та фантастики», «Відчиняє двері казка», «Куточок правознавця», книжкових виставок літератури: « Україна – наша Батьківщина», «Книга – наш вірний друг», «Минуле стукає в наші серця», «Книга – міст у світ знань» та інші. (Додаток 1).

Краєзнавство відкриває широкі можливості для самостійної діяльності учнів, для пошуку, дослідження і навіть невеликого відкриття. Це пробуджує у школярів глибокий інтерес до історії та літератури краю, країни, викликає тягу до знань. Залучення краєзнавчого матеріалу на уроках історії та літератури допомагає вирішенню загальних завдань навчання і виховання учнів, що стоять перед школою на сучасному етапі .

1.1.Поширення краєзнавчих знань в шкільній бібліотеці

Повага до історії України, гордість за рідний край, за відомих земляків — основа виховання патріотизму у дітей і підлітків. Проте, як зазначив видатний український поет Максим Рильський, — «мало любити свій рідний край, його треба ще і знати». Саме тому шкільна бібліотека допомагає юним читачам розширити знання про історію, культуру, екологію свого краю, її видатних людей, що сприяє активізації дитячого читання, спілкуванню, розвитку творчості, адже завдяки цьому зростає інтерес до краєзнавчої інформації.

У бібліотеці постійно діє виставка «Моя країна – Україна». Тут представлено цікаві документи, що розкривають теми: «Етнокультурна Україна»», «Антологія творів майстрів художнього слова», «Українознавство», «Історичні пам'ятки», «Історія рідного краю».

Виставка однієї книги (з нових надходжень), тематичні виставки краєзнавчої тематики, виставки до знаменних дат – все це традиційні виставки, мета яких - звернути увагу читачів на краєзнавчу літературу бібліотеки.

Для своїх читачів-школярів комплексні форми поширення краєзнавчих знань проводжу у співпраці з усіма зацікавленими установами й організаціями, які також здійснюють краєзнавчу роботу: краєзнавчим музеєм, школами, архівами, громадською організацією «Ініціативна молодь Мотовилівських сіл». Зміцнення зв`язків з цією громадською організацією вносить в краєзнавчу діяльність новий зміст.

Ознайомитися з краєзнавчим фондом шкільної бібліотеки діти мають змогу під час оглядової екскурсії, проведення тематичних виставок, бібліотечних уроків та уроків історії. Виставка однієї книги, тематичні виставки краєзнавчої тематики, виставки до знаменних дат краю – все це традиційні виставки, мета яких – звернути увагу читачів-дітей на краєзнавчу літературу бібліотеки. Використовую в своїй роботі нові види виставок – виставки-діалоги, виставки-конкурси. Найбільш ефективною будь-яка виставка буває лише в поєднанні з комплексом супутних масових заходів (Тиждень книги, Декада правознавства, День пам'яті жертв голодомору, День толерантності та інші). (Додаток 2).

Враховуючи, що краєзнавство відображає зв`язок часів, матеріал на виставці про край представляю по етапах історії населеного пункту від початку і до наших днів, що сприяє послідовному розширенню знань читачів про край.

Заохотила учнів до написання історії рідної школи. Паралельно зі спогадами старожилів школярі збирали старі шкільні речі – чорнильниці початку ХХ століття, старі шкільні ручки з пером, рахівницю, зошити з каліграфії, документи про освіту, шкільна форма, тощо, які стали основою шкільного музею. (Додаток 3)

До краєзнавчо-пошукової роботи також залучаю вчителів історії, літератури, біології тощо. І спільними зусиллями створили виставку власних видань, де розміщені відомості про рідний край, матеріали про наших земляків – учасників АТО, учасників бойових дій в Афганістані, ліквідаторів Чорнобильської катастрофи, а також про історію школи, про вчителів, що працювали в ній. (Додаток 4,5)

В цьому навчальному році була організована пошуково-експедиційна робота на базі історико-краєзнавчого об’єкту – фамільного склепу Руліковських (Додаток 6), де похований Едвард Леопольд Руліковський — польський історик і етнограф, уродженець і дослідник Правобережної України, перший краєзнавець Київщини (Додаток 7). Результатом цієї дослідницької роботи було поповнення знань учнів з історії рідного краю, зроблено багато фотографій історичних пам’яток, проведено зустрічі з представниками польської громади. Звіт про дану екскурсію зайняв своє почесне місце в шкільній бібліотеці.

Створення таких власних видань активізує пошукову роботу бібліотеки по вивченню рідного краю.

Краєзнавчі аспекти звучали в бібліотеці при проведенні етнографічної гри «Наші обереги». Одночасно був оформлений в бібліотеці вернісаж «Рушникове диво», виставка старих світлин, предметів побуту, вишиванок, які послужили дорогоцінною «оправою» для масового заходу. Під час етнографічної гри відбувся конкурс на кращого знавця національного одягу, традиційних національних блюд. Під час підготовки діти записували спогади старожилів про події давніх часів, фольклор, старовинні пісні (Додаток 8).

Сучасний інтерес суспільства до проблем краєзнавства дає можливість усвідомити всім, що любов до Батьківщини, почуття патріотизму, відповідальності за її долю, формуються з дитинства. Саме тому я вважаю, що краєзнавча функція одна з пріоритетних в діяльності шкільної бібліотеки. Новацією моєї роботи став такий напрямок краєзнавчо-бібліотечної роботи, як біблотечно-краєзнавчий туризм (розробка туристських маршрутів рідним краєм, їх популяризація з використанням новітніх технологій, Інтернету, мультимедійного обладнання; забезпечення інформаційної підтримки та допомоги громадським краєзнавчим об’єднанням у розробці нових маршрутів).

Перший маршрут, розроблений мною, починається від школи села Велика Мотовилівка, пролягає по маршруту село Мотовилівка – село Мотовилівська Слобідка з виходом до місць поховань героїв Другої світової війни,

відвідуванням масових захоронень жертв Голодомору 1932-1933 р.р., історико-краєзнавчого об'єкту – фамільного склепу Руліковських та церкви Покрови Пресвятої Богородиці, яку, за переказами місцевих жителів, розписував художник М.О.Врубель, до погруддя Т.Г.Шевченка, що знаходиться на території школи в селі Мотовилівка, загальною протяжністю 15км (Додаток 9). Мріючи про екзотичні країни, іноді зовсім не цінуємо той край, де народилися, милуємося краєвидами далеких земель, не помічаючи власних. Ми знаємо історію зарубіжних країн краще, ніж історію власної малої Батьківщини, своєї Мотовилівки. Так і виникла ідея екскурсії селами Мотовилівського куща.

Конкретною метою даної екскурсії було :

- відвідати місця рідного краю, пов'язані з історичним минулим нашого народу;
- виховання у дітей почуття патріотизму, ціннісного ставлення до історичних подій, які відбувалися на рідній землі;
- збереження пам'яті про минуле.

Напередодні походу учнями була проведена робота по визначенню маршруту, знайдено матеріали про історичні місця сіл Мотовилівського куща, на карті «Велика мапа України», що створена у 1648 році Гійомом Левассер де Бопланом, знайдено село Велика Мотовилівка, розглянуто додаткові матеріали, опрацьовано літературу про історію Фастівщини**.**

Також учні були присутні на конференції **«Едвард Руліковський — піонер етнографії Київщини»,** що відбулась 8 жовтня 2016 року у Будинку Культури с.Велика Мотовилівка, на якій почули невідомі раніше факти з родинних стосунків Руліковських, дізнались про існування історичних об'єднань під іменем братів Руліковських, зрозуміли ту наукову вагу цієї постаті і рівень шануванння в дослідницьких середовищах, відчули крихту причетності до подій. Згадали людей, що своїми діями зберегли пам'ятку, зібрали і систематизували місцеві розповіді та оповідання про той час, оприлюднили та донесли нащадкам крихти історій минулого (Додаток 10).

Метою бібліотечно-краєзнавчого туризму стає аутентичне відновлення культурної спадщини під гаслом «Від краєзнавства до краєлюбства». Краєзнавчо-туристська діяльність охоплює одразу три компоненти: оздоровчий, виховний, пізнавальний, тобто передбачає гармонійний розвиток особистості. Кожна подорож - це нові враження, знаходження нового у знайомому, знайомого у новому, проникнення у світ прекрасного. Я, як бібліотекар, інформую користувачів про нові надходження, створюю бібліографічні покажчики та допомагаю віднайти певну інформацію за певною темою. Також маршрут екскурсії може бути як реальний, так і віртуальний. Віртуальні екскурсії можуть бути не лише автономними, а із реальним гідом. Основу віртуально краєзнавчої екскурсії, у тому числі, віртуальних прогулянок, які відрізняються від екскурсій відсутністю послідовного маршруту, складають презентації, наповнені фотографіями різних років, у тому числі авторськими та усними коментарями до них. У презентаціях до екскурсій також є відображення фрагментів мапи Фастівщини, на якій завдяки анімаційним ефектам поступово висвітлюється маршрут. Наявність «невіртуального» екскурсовода дозволяє вести діалог з глядачами й урізноманітнювати текст екскурсії, який супроводжує одні і ті ж фото, залежно від потреб та інтересів аудиторії.

Отже, проведення краєзнавчих віртуальних екскурсії є культурно-масовими заходами, а не інформаційними продуктами.

1.2. Значення етнографічних досліджень у краєзнавчій роботі

Схожу роботу проводжу з тими учнями, які прагнуть вивчати етнографію. Важливим краєзнавчим об`єктом для вивчення є історія свого роду. Використовую такі напрямки у вивченні історії родоводу:

Мої батьки, їхнє походження, національність.

Мої предки: дідусі, бабусі, прадіди, прабаби. Їхнє походження, заняття.

Про які важливі факти з життя краю ви дізналися від них?

Що мені відомо про життя інших родичів?

Чи знають вони український фольклор?

Які з народних пісень їм найбільше до вподоби?

За що ви любите і поважаєте своїх родичів?

Як ви доглядаєте за могилами померлих? Запишіть до свого родоводу пісні, легенди, приказки, колядки і гаївки, які знають ваші рідні.

Яким є походження вашого прізвища?

З метою поглиблення цієї роботи організовую і проводжу цикл бесід на тему: «Пам`ять родоводу», «Історія роду – історія нашого народу».

Зацікавленість певної частини учнів школи історією родоводу і родинними традиціями сприяє створенню виставки «Пам`ять родоводу».

З давніх-давен існувала традиція: кожен повинен знати свій рід до сьомого коліна поіменно. Чим більше людина знала про свій рід, чим довше жила пам'ять про померлих родичів, тим більше берегли і підтримували живих.

1.3. Практичне використання краєзнавчої роботи в бібліотеці

На різних етапах краєзнавчого дослідження використовується комплекс таких методів: порівняльний, ретроспективний, генетичний та типологічний.

Порівняльний метод дозволяє зіставити первинні факти, відомості, а відтак знайти існуючі закономірності розвитку краєзнавчої роботи учнів загальноосвітніх шкіл в досліджуваний період.

За допомогою ретроспективного методу учні мають змогу вивчити окремі аспекти проблеми від нинішнього часу з проектуванням у минуле, від наслідку до причини, до соціально-економічних і педагогічних чинників, що дозволяє визначити специфічні ознаки досліджуваних проблем.

Генетичний метод дає змогу концентрувати увагу на аналізі умов, за яких виникло дане явище і спостерігати його розвиток від передумови до кінцевого результату.

Використання типологічного методу сприяє врахуванню та визначенню специфіки краєзнавчої роботи, допомагає акцентувати увагу на аналізі внутрішньої структури досліджуваного явища і його класифікації.

Особливе значення в краєзнавчій діяльності посідають заходи краєзнавчого спрямування: екскурсії, пошук пам'яток старовини, вивчення природних умов рідного краю та архітектурних, мистецьких виробів, робота з

краєзнавчою та історичною літературою (Додаток 11). Учні проводять пошукову роботу з історії рідного краю, досліджують природу, архітектуру, мистецтво, пам'ятки історії. Це екскурсії, подорожі, походи, експедиції, вікторини, конкурси та інші споріднені за змістом і завданнями заходи, які спрямовані на вивчення школярами рідного краю під керівництвом шкільного бібліотекаря.

Вивчаючи природу, пам'ятки історії чи культури, працюючи з літературними, музейними чи архівними документами, читачі набувають знань про свій край, оволодівають певними практичними уміннями і навичками, роблять власні відкриття імен, подій, фактів, процесів і явищ, систематично прилучаються до посильної суспільне корисної праці.

Краєзнавство грунтується на принципах гуманізації, демократизації, системності, науковості і культуровідповідності. Його зміст формується навколо таких базових елементів як природа, історія, соціальна сфера, що мають територіальну єдність у межах незначних за розмірами адміністративних одиниць. У цьому контексті краєзнавча робота є тим засобом виховання, де на основі вільного вибору і необмежених можливостей для творчості, особистість опановує знаннями про різні сфери матеріального і духовного життя людей, локально близьких територій та набуває на цій основі певного соціального досвіду.

Отже, бібліотечне краєзнавство існує у трьох взаємозв'язаних аспектах:

а) система знань про рідний край;

б) принцип(підхід) у вивченні краєзнавчого матеріалу;

в) напрям практичної діяльності, спрямованої на всебічне пізнання рідного краю.

1.4. Значення роботи з краєзнавчою літературою

Робота з краєзнавчою літературою є частиною моєї діяльності. Приділяю велику увагу пропаганді літератури про економіку, природу, історію та культуру краю. Краєзнавча робота в більшій мірі сприяє здійсненню зв'язку діяльності бібліотеки з життям, з практикою.

Робота з краєзнавчою літературою пов'язана з усіма бібліотечними процесами комплектування та пропаганди бібліотечного фонду керівництвом читанням, інформаційно-бібліографічної роботи. В даний час можна з упевненістю сказати про систему в обслуговуванні читачів краєзнавчими виданнями, що склалася в бібліотеці.

ІІ. Проектна технологія під час проведення краєзнавчої роботи

Цікавою формою краєзнавчої роботи є робота над проектами. У процесі створення проектів учні оволодівають навичками самостійної роботи, зазначивши мету, формулюють проблему, завдання, продумують практичну та теоретичну значущість. Метод проектування сьогодні виходить на одне з перших місць у теорії та практиці освітньої діяльності, адже, як стверджував В. О. Сухомлинський «майстром педагогічної праці стає той, хто відчув себе дослідником». Ось чому цей метод важливий при організації краєзнавчої роботи. Наприклад, проекти «Моє село», «Що край, то звичай», «Моя школа» та інші.

Проектуванню властиві загальні ознаки: орієнтація на майбутнє, активний вплив на соціальні процеси, конкретне розв'язання перспективних проблем, варіативність, мобільність. Результативним проект можна вважати тоді, коли виконання його сприятиме розв'язанню актуальної проблеми; коли його можна застосувати для масового використання, оскільки йому властиві новизна, оптимальність, гнучкість, цінність.

Етапи проектування:

І етап – теоретичний або підготовчий (пошуковий)

Задачі:

1. Попередня оцінка ситуації, стану певної частини навчально – виховного процесу.
2. Визначення об'єктів, які будуть аналізуватися.
3. Визначення необхідності проектування, проектування визначення задач.
4. Розробка плану проектної групи.
5. Формування проектної групи.
6. Розподіл праці в проектній групі.

ІІ етап – аналітичний (передпроектний аналіз)

Задачі:

1. Аналіз стану об'єкта дослідження.
2. Розробка пропозицій з розвитку проекту.

III етап – практичний (розробка проекних рішень та програми дій з їх виконання)

Задачі:

1. Розробка пакету проекних рішень.

2. Документальне оформлення

IV етап – презентаційний

Підготовка й проведення презентації. Учні виступають з своїми повідомленнями. Представляють вибрані шляхи розв'язання проблеми, презентують результат своєї роботи.

V етап – контрольний

Аналіз результату виконання проекту й оцінка його якості.

Йде обговорення:

- які знання ви отримали;
- чому і що навчились;
- яких умінь і навичок вони набули;
- що вдалось найкраще;
- чим важливою була їхня діяльність для власної родини.

За терміном виконання проекти бувають:

- оперативні, розраховані на здійснення протягом кількох тижнів чи місяців;
- річні – розраховані на навчальний рік;
- перспективні – розраховані на кілька років (від 3 до 5 років);

Хоча у межах школи може реалізовуватися одразу кілька проектів, однак це спричиняє виникненню ситуації перевантаження діяльності учнів. Вони можуть входити окремими додатками до плану краєзнавчої роботи, наприклад, учнівський проект «Історія та сучасність церковно-релігійних споруд села Велика Мотовилівка» (Додаток 12).

ІІІ. Використання краєзнавчого матеріалу на уроках історії

Велике значення краєзнавчої роботи полягає у вихованні патріотизму. Місцевий матеріал дуже важливий при встановленні зв'язку історичного минулого з сучасністю, у процесі пізнання проблем суспільних відносин, у розкритті понять про народ, про спосіб життя, у вивченні економіки, культури. Краєзнавство створює сприятливі умови для застосування у навчальній роботі різноманітних елементів пошуку й дослідження, широкого використання місцевих джерел.

У шкільному краєзнавстві дуже важливе значення має взаємоз'язок теоретичної і практичної роботи учнів. Спочатку школярів необхідно озброїти певними знаннями з історії краю, навчити їх елементарних умінь і навичок краєзнавчої роботи, тільки після цього можна приступати до виконання конкретних практичних задач.

Збір матеріалу з місцевої історії, його класифікація, обробка, систематизація й експонування в шкільному музеї ставлять на меті використання його на уроках та в позакласній роботі з учнями. Зібраний матеріал більше і краще можна використати, якщо він докладно й добре вивчений, методично оброблений. Тому використанню матеріалу завжди передує ретельна робота щодо його вивчення й виявлення всього цінного і необхідного у навчальному процесі.

Місцевий матеріал, з одного боку, - засіб активізації пізнавальної діяльності учнів і конкретизації загальноісторичних подій, а з іншого, - частина системи знань з вітчизняної історії. Практика засвідчує, що використання краєзнавчого матеріалу на уроках не тільки не викликає перевантаження учнів, а, навпаки, значно полегшує засвоєння курсу історії, робить знання учнів більш міцними і глибокими.

Обсяг краєзнавчого матеріалу у навчальному процесі залежить від значення місцевих історичних пам'ятників і подій в історії країни, від умов розвитку краю. Перш ніж використовувати краєзнавчий матеріал у навчальному процесі, необхідно визначити його місце, зв'язок і співвідношення із загальноісторичним матеріалом.

Залежно від змісту краєзнавчого матеріалу, його значення для історії країни і краю, мети уроку, краєзнавчий матеріал може бути вивчений до проходження теми, на початку вивчення, в середині та наприкінці. Використовувати матеріал можна по-різному: під час викладу вчителя, у повідомленні або доповіді учня, на лекції, бесіді, на екскурсії чи семінарському занятті, під час роботи з книгою, картою, музейним експонатом та ін.

Для успішного розв'язання навчальних завдань вчителеві необхідно простежити з одного боку відображення в історії краю загальноісторичних процесів, закономірностей, а крім того, внутрішні зв'язки між подіями та явищами місцевої історії.

Наприклад, вивчаючи тему в 10 класі з історії України «Голодомор 1932 – 1933 рр», учні беруть участь у пошуковій та дослідницькій роботі, знаходять багато спогадів про ці страшні, трагічні для України роки, готують презентації, передивляються відео, готують доповіді та повідомлення. І обов'язково у своєму рідному селі знаходять свідків голодних років. Померлих від голоду людей хоронили за селом, поруч кутка, який зветься Дранівка (Додаток 13).

IV. Використання ІКТ у процесі краєзнавчої роботи.

Під інформаційно-комунікаційних технологій навчання розуміють сукупність методів, форм і засобів навчання, які базуються на використанні сучасних комп`ютерних засобів і спрямованих на ефективне досягнення поставлених цілей навчання в даній предметній області.

Краєзнавство має дуже широкі можливості для навчання з використанням ІКТ. Поєднуючи в собі позитивне багатьох традиційних інформаційних технологій, комп`ютерні технології дозволяють істотно оптимізувати процес навчання. Він може стати більш цікавим, емоційно насиченим, динамічним і наочним; комп`ютерна технологія також здатна індивідуалізувати і диференціювати навчальний процес; реалізувати його творчий характер, організувати гнучке управління навчальною діяльністю, інтенсифікувати і активізувати навчання.

Освіта дітей завжди починається з ознайомлення з найближчим навколишнім світом і людьми, які живуть поряд. Саме цю роль виконує краєзнавство.

У бібліотеці краєзнавчу роботу проводять самі діти. Роль бібліотекаря полягає в організації і керівництві нею. Форми і зміст роботи залежить від вікових особливостей учнів, їх загального кругозору, рівня знань та вмінь. Загалом, комп`ютерні технології дають можливість на якісно новому рівні вивчати різні сторінки історії. Вони надають інформацію в зручній для учнів формі – у вигляді графіків, таблиць, діаграм, екранних картинок, а також для статичної оцінки історичних фактів і проведення порівняння різних об`єктів за якимось параметром.

Найважливішим завданням сучасності вважаю реалізацію особистісно орієнтованого підходу до навчання учнів, коли учень із об’єкта педагогічного впливу стає суб’єктом творчої діяльності, що значною мірою впливає на досягнення ним більш високого рівня знань і вмінь, розвитку в школярів пізнавальної самостійності та інтересу до вивчення рідного краю.

Поглибленню знань, умінь і навичок учнів, розвитку їх здібностей і пізнавальної активності, вихованню любові до Батьківщини намагаюся

досягти через дослідження рідного краю. На основі своїх досліджень учні створюють мультимедійні презентаціїї. При цьому використовують унікальні можливості Інтернету, порівнюючи події України, Фастівщини та свого рідного села, здійснюють віртуальні подорожі по Україні, наприклад, «Сім чудес України, «Сім чудес Фастівщини» і визначають, які б пам'ятки, місця нашого села належали б до семи чудес Мотовилівських сіл.

Інформація, яка збирається по вивченню рідного краю, зберігається на електронних носіях та на сайті школи. (Мультимедійна презентація А1, підготовлена учнями).

Зазначу, що творчість бібліотекаря - це запровадження нових ідей, інновація - це запровадження цих ідей у життя! Отже, спеціальні заходи у бібліотеці краєзнавчого змісту проводжу для більш глибокого ознайомлення з життям краю та літературою про нього, а саме, краєзнавчий мікс «Наша історія літературними стежками», краєзнавчий променад «Люблю той світ, що отчим краєм зветься», краєзнавчо-письменницька лава «Поети Фастівської землі», «Поетичні голоси мого краю», краєзнавче караоке «Краю мій оспіваний в віршах», краєзнавча молодіжна флеш-акція «Чудовий край - чудової краси!», краєзнавча тусовка «Ти в серці, вічна і єдина, моя маленька Батьківщина», краєзнавча імпреза «Літературний пікнік», краєзнавче пізнавальне перехрестя «Школа читає поезію Павла Тичини», історико-етнографічний маршрут «Дивосвіт родинних оберегів», історико-краєзнавчий нарис «Історія нашого краю: відомі і невідомі», історико-краєзнавчий пазл «Славетні імена в історії села», краєзнавчий віртуальний маршрут «Мій отчий край - земля моя у росах».

Саме бібліотека зберігає публікації з історії та сьогодення, накопичує фактичний матеріал, формує духовну платформу наступних поколінь, сприяє підвищенню рівня культурних та освітніх потреб населення.

Попереду в нас ще багато нових цікавих задумів, але основне досягнення шкільної бібліотеки бачу в тому, що вона скерована на допомогу творчому процесу. І це дає позитивний результат. Я з впевненістю можу сказати —

шкільна бібліотека має свій стиль, своє творче обличчя, свій авторитет у читачів, завойований увагою та професіоналізмом.

І, на останок зауважу, що бібліотека сьогодні займає достойне місце у громадському житті школи, формуванні культурологічного середовища та духовному збагаченні особистості. Зрозуміло, що у краєзнавчій діяльності є чимало проблем, пов'язаних передусім з нестачею краєзнавчої літератури, але планів багато, а значить є поле для активної діяльності бібліотеки для того, щоб виховувати любов і дбайливе ставлення до рідного краю у підростаючого покоління.

Наприкінці хочеться згадати наступний вислів відомого німецького педагога: «Розвиток і освіта жодній людині не можуть бути дані або повідомлені. Кожен, хто до них долучається, має досягти цього власною діяльністю, власними силами, власним напруженням.» Адольф Ді.

Висновки

Краєзнавство в школі є одним із джерел виховання гідних громадян України, формування справжніх будівників свого майбутнього. Воно допомагає дітям усвідомити нерозривний зв'язок, єдність історії та сьогодення країни; визнати своїм найпершим обов'язком - чесно стати гідним послідовником кращих традицій рідного краю.

Багатство змісту, різноманітність форм і методів бібліотечно-краєзнавчої діяльності робить її важливим засобом реалізації принципу комплексного підходу до формування в учнів активної життєвої позиції. Кожний напрям краєзнавства має невичерпні можливості для патріотичного, інтернаціонального, естетичного і фізичного виховання учнів.

Я думаю, що краєзнавча діяльність шкільної бібліотеки – це один із провідних напрямів бібліотечної роботи. Адже, краєзнавчий матеріал володіє багатофункціональністю, поєднуючи у собі навчальні, виховні та розвивальні функції. Саме краєзнавство є безцінною скарбницею збереження історичного досвіду багатьох поколінь, всього того найкращого, що витримало випробування часом у сфері матеріальної та духовної культури України.

У бібліотеці нашого НВО зосереджується книжковий фонд, яким користуються всі. Краєзнавчий матеріал використовують вчителі для проведення виховних годин, уроків, учні - для написання рефератів і вивчення історії рідного краю.

Ряди книжкових полиць - для допитливого пошуку, насолоди прекрасним, здобуття знань, розваги і так до нескінченності…

Мій дім, моя хатина, моя хата,
Стежина в двір – під ноги, як рушник.
Там сни дитинства ходять по кімнатах,
Мій дім їх, як святі скарби, зберіг.
О. Кононенко

Список використаних джерел

1. Богдан В. Г. Бібліотека – інформаційно-методичний центр школи / В. Г. Богдан // Управління школою. – 2010. - № 7. – С. 1-15.
2. Дяченко Н. І. Ключові аспекти зростання професійних компетентностей бібліотекарів : погляд методиста : методичний посібник / Н. І. Дяченко. – Кіровоград : В-во КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2012. – 52 с.
3. Колосай Л. А. Пошук оптимальних технологій бібліотечно - бібліографічної освіти: практ. посіб. / Л. А. Колосай. – Славутич, 2000.-120 с.
4. Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України // Шкільна бібліотека плюс. – 2008. - №7. – С. 2-5.
5. Кострица М. Витоки українського краєзнавства // Географія та основи економіки в школі. - 2000. - М. №2.
6. Методика историко-краеведческой работы в школе / Сост. Н.С.Борисов. – М., 1982.
7. Методичні об'єднання шкільних бібліотекарів: матеріали з досвіду роботи. – Харків, 2002. – 60 с.
8. Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу / Інформаційний збірник Міністерства освіти України. - 1999. - №12. - С. 5- 12
9. Пуцов В. І. Вчити дорослих по-дорослому / В. І. Пуцов // Післядипломна освіта в Україні. – 2011. - №2. – С. 49-51.
10. Рудницька Н. Ю. Використання вчителями краєзнавчого матеріалу в навчально-виховному процесі: історико-педагогічний аспект [Електронний ресурс] / Н. Ю. Рудницька – Режим доступу до ресурсу: http://studentam.net.ua/content/view/7801/97/.
11. Ситник Г. І. Шкільна бібліотека і бібліотечні технології: практичний посібник для шкільних бібліотек / Г. І. Ситник. – Рівне, 1997. –200 с.
12. Трефяк Я. Методика краєзнавчої роботи в школі // Історія в школах України. – 2002. - №1.

13. Хімчян І.І. Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку шкільних бібліотек України / І. І. Хімчян // Шкільна бібліотека плюс. – 2012. -№8. – С. 8-14.

14. Школова Г. Ю. Оновлення діяльності районних методичних кабінетів / Г. Ю. Школова // Завучу. Все для роботи. – 2011. -№3/4. – С. 32-33.

Додаток 1

Краєзнавчий фонд

Додаток 2

Захід до Дня пам’яті жертв голодомору

Додаток 3

Жіночий національний костюм

Посуд, предмети побуту

Додаток 4

Фото та нагороди учасника АТО Реута В.В.

Додаток 5

Фотографії учителів, які працювали в різні роки в школі

Додаток 6

Відкриття після реконструкції склепу Руліковських

Реставраційні роботи ще продовжуються

Додаток 7

Едвард Руліковський — видатний польський історик і етнограф, дослідник Правобережної України, один з останніх власників Мотовилівки. Він видав кілька праць на підставі етнографічних матеріалів, зібраних, зокрема, на Київщині**.** «Опис повіту Васильківського» (1853), «Старі дороги та шляхи на правому березі Дніпра» («Ateneum» 1878), «Записи етнографічні з України» (1879), «Опис повіту Київського» (1913), писав в тому числі довідки про міста і села України у відомий і шанувальний мандрівниками «Slownik geograficzny Krolewstwa Polskiego i innych krajow slowianskich» (1880-1904).

Додаток 8

Етнографічна гра «Наші обереги»

Додаток 9

Руїни склепу Руликовських (до реконструкції)

Пам’ятник жертвам Голодомору – геноциду замордованих більшовицьким тоталітарним режимом (1932-1933 рр.), створений на кладовищі села Велика Мотовилівка, там де було масове захоронення жертв голодомору 30-х років минулого століття, місцевим осередком «Свободи».

Біля пам’ятника загиблим воїнам у Другій світовій війні у селі Велика Мотовилівка

Погруддя Тараса Григоровича Шевченка Мотовилівський Кобзар постав завдяки зусиллям і власним коштам місцевого патріота-ентузіаста Півня Олександра Петровича

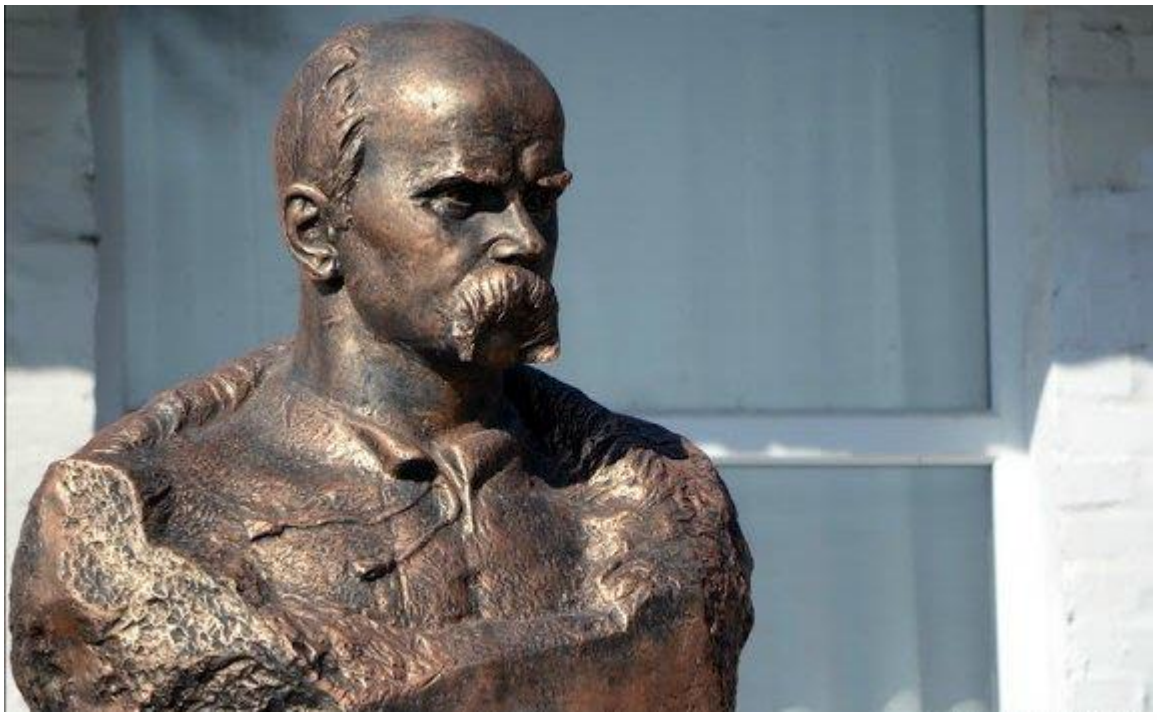

Додаток 10

Парафія Воздвиження Святого Хреста у Фастові запрошує на конференцію:

Едвард Руліковський – піонер етнографії Київщини

Конференція з нагоди відбудови склепу родини Руліковскіх у Великій Мотовилівці і до 200-річчя освячення костелу Св. Анни, що знаходиться на території маєтку Руліковських.

Конференція відбудеться 08.10.2016 р. о 17.00,
Будинок Культури у Великій Мотовилівці

Лектори:	*доктор наук*	*Олег Однороженко*
	кандидат наук	*Олександр Алфьоров*
	професор іст. наук.	*Анна Рубльова*

Проект фінансується Консульським відділом Посольства РП у Києві

Медіа-патронат: «Антиквар»

Ambasada
Rzeczypospolitej Polskiej
w Kijowie

АНТИКВАР
Журнал об антикварном рынке, искусстве и коллекционировании

Додаток 11

Пря́дка — предмет народного побуту, знаряддя праці, на якому пряли нитки.

Додаток 12

У 2004 році було розпочато будівництво нового храму Різдва Пресвятої Богородиці

Церква Різдва Пресвятої Богородиці у Великій Мотовилівці

Церква Різдва Пресвятої Богородиці (до руйнації)

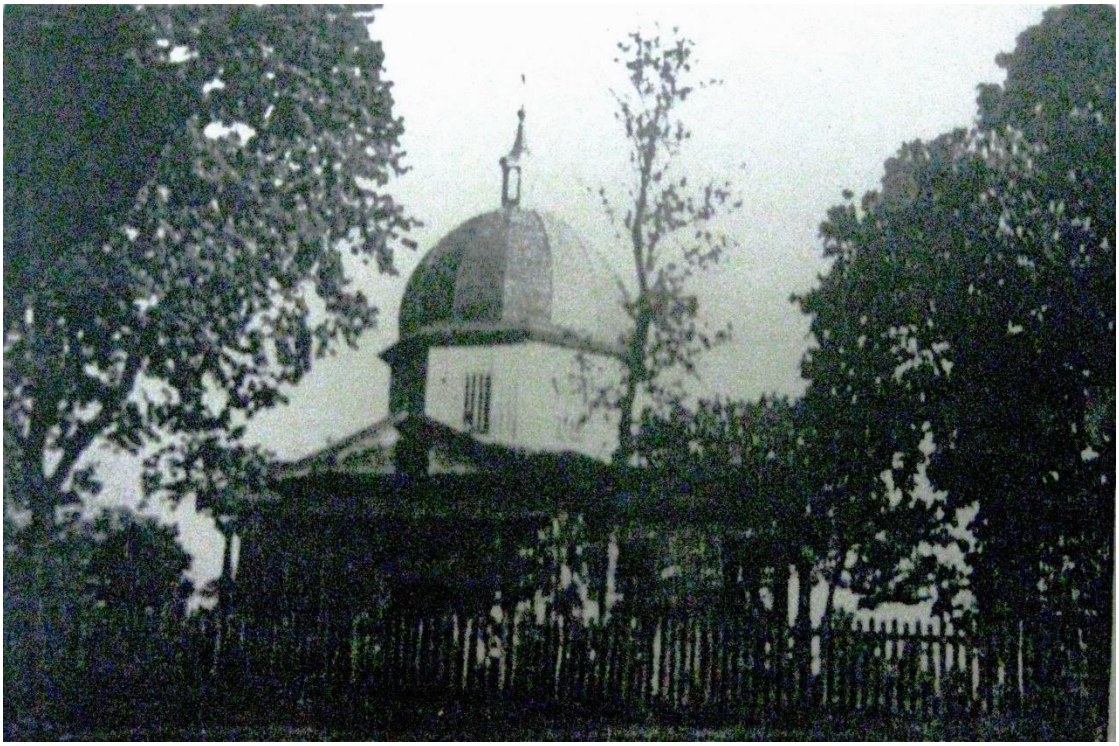

Римо-католицький костел

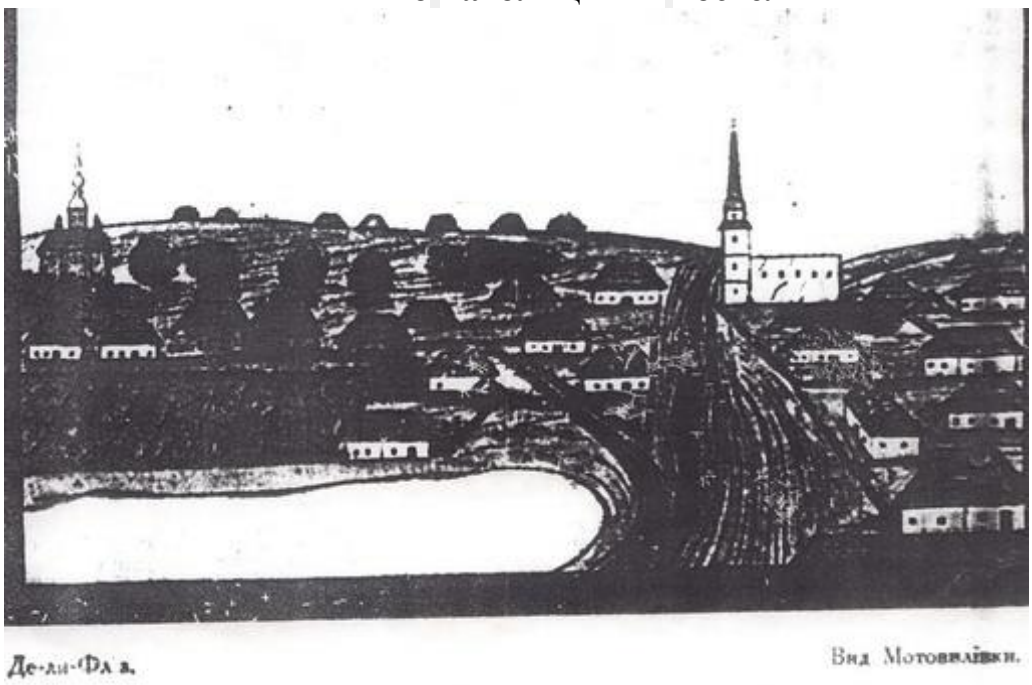

Де-ли-Фл а. Вид Мотовилівки.

Церква Покрови Пресвятої Богородиці у селі Мотовилівка.
У 1880-1890 рр. у Великій Мотовилівці проживав у Берти Тарнавської художник М.О.Врубель, і, по переказам місцевих жителів, розписував дану церкву. Покровська церква, пам'ятка архітектури місцевого значення, дерев'яна, закладена ще в 1839 році.

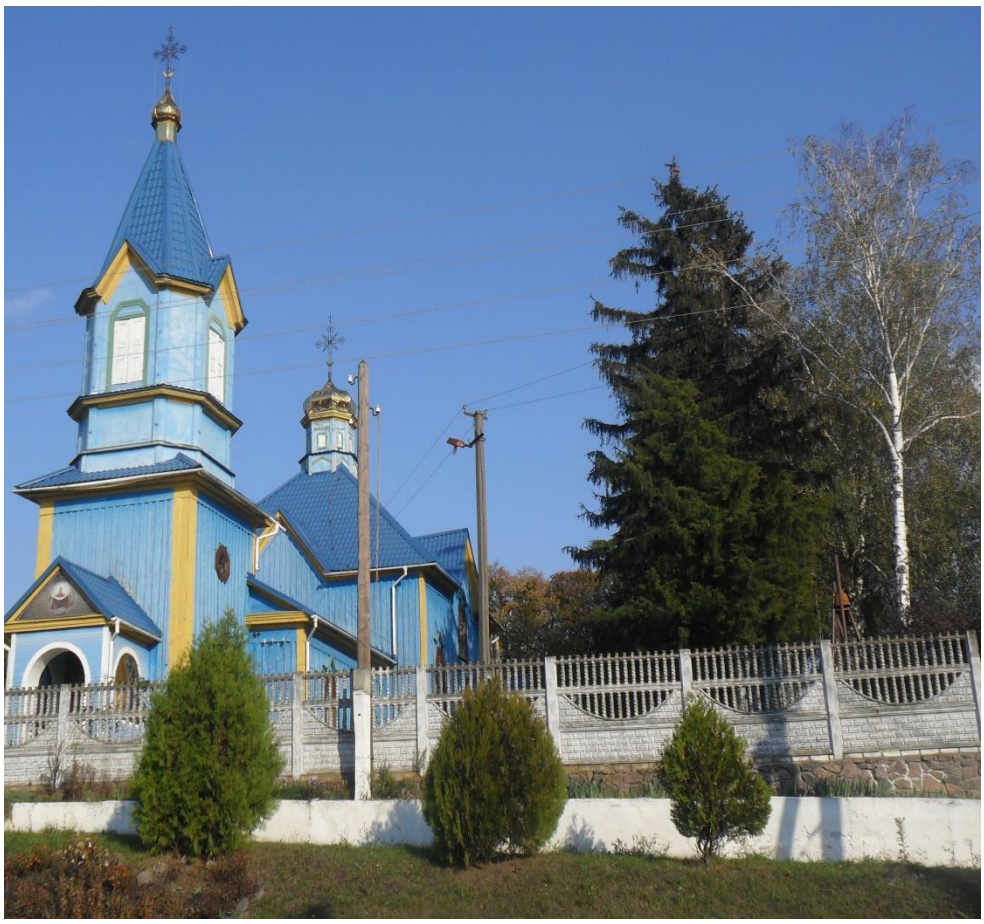

Додаток 13

Ця братська могила на старому кладовищі, що в селі Мотовилівка засвідчує трагедію тільки однієї родини в якій від голоду загинуло сім невинних душ.